

Інформація
про підсумки ІІ туру Всеукраїнського конкурсу на кращу
туристсько-краєзнавчу експедицію учнівської молоді
з активним способом пересування «Мій рідний край»

Всеукраїнський конкурс на кращу туристсько-краєзнавчу експедицію учнівської молоді з активним способом пересування «Мій рідний край» (далі – Конкурс) проводиться з метою залучення учнівської молоді до активної краєзнавчої роботи з вивчення історичного минулого, культурної спадщини українського народу та природного різноманіття рідного краю.

У рамках Конкурсу проведений І-й тур звітів про експедиції, визначені переможці та призери. Кращі звіти направлені для участі у ІІ (Всеукраїнському) турі Конкурсу.

На ІІ тур Конкурсу надійшло 39 звітів про експедиції за такими напрямками:

- історичне краєзнавство (19);
- географічне краєзнавство (9);
- екологічне краєзнавство (2);
- туристичне краєзнавство (1);
- етнографічне краєзнавство(3);
- геологічне краєзнавство (4);
- археологічне краєзнавство (1).

Зазначені експедиції проведені такими видами спортивного туризму:

- пішохідним (29);
- водним (4);
- велосипедним (6);

У звітах висвітлюються результати роботи експедиційних груп щодо вивчення та популяризації об'єктів навколишнього природного середовища в районах проведення експедицій, пам'яток історії та духовної спадщини населення різних регіонів України.

Матеріали у поданих звітах свідчать про володіння учасниками Конкурсу практичними навичками польових краєзнавчих досліджень і використання ними різних методів досліджень та засобів туристсько-краєзнавчої роботи.

У спортивно-туристській частині Конкурсу журі відзначає, що експедиційними групами здійснено проходження маршрутів засобами пішохідного, водного, велосипедного видів туризму відповідно до заявленої складності, вимогам до ступеню або категорії складності походу.

Наводимо приклади експедиційної роботи учасників Конкурсу.

Результати дослідження геотуристських можливостей Покутсько-Буковинських Карпат територією Косівського району Івано-Франківської області висвітлені у звіті з геологічного краєзнавства експедиційної групи Косівської філії Івано-Франківського обласного центру державного туризму, і краєзнавства учнівської молоді «Водоспади Косівщини – складова геотуристичного маршруту» (кер. Ласитчук Ю.М., Пасайлюк Т.М.).

Маршрут розроблено гуртківцями за завданнями Національного природного парку «Гуцульщина» та відділу освіти Косівської районної державної адміністрації. Експедиційна група випробувала розроблений туристський пішохідний маршрут III ступеня складності, що доступний для школярів і студентів з середнім рівнем фізичної та технічної підготовки.

Юними краєзнавцями для апробації геотуризму, як нового напряму геоморфологічних досліджень та розробки туристських маршрутів, обрані як основні природні об'єкти водоспади в межиріччі річок Рибниці та Пістиньки на Косівщині. За матеріалами експедиції розроблено проект та карту геотуристського маршруту «Веселка водоспадів».

Цікавим є маршрут розроблений експедиційною групою дитячо-юнацького клубу спортивного орієнтування й туризму «Валтекс» Лубенської міської ради Полтавської області. Маршрут експедиційної групи в рамках велосипедного походу II ступеня складності охоплював територію Лубенського, Хорольського і Оржицького районів Полтавської області.

Учасниками експедиційної групи здійснено опис природних об'єктів в районі експедиції у звіті з геологічного краєзнавства «Розрізи антропогенових відкладів Хорольщини та Лубенщини» (кер. Яковенко Л.М., Полонський М.М.). Результати дослідження викладені в збірнику матеріалів VIII обласної краєзнавчої конференції учнівської молоді «Полтавщина - земля моя свята» і в доповіді «Розріз антропогенових відкладів у кар'єрі села Покровська Багачка як комплексна пам'ятка природи» на IX Всеукраїнській краєзнавчій конференції «Мій рідний край, моя земля очима сучасників».

Маловідомі факти про природні та історико-культурні об'єкти Національного природного парку «Дністровський каньйон», викладені у звіті з екологічного краєзнавства експедиційної групи гуртка ЮНЕКО комунального закладу «Запорізький обласний центр туризму та краєзнавства учнівської молоді» Запорізької обласної ради «Папороті та інші цікаві рослини Національного природного парку «Дністровський каньйон» (кер. Шелегеда В.І.). Учасниками експедиції розроблено маршрут, що охоплює природні та історико-культурні об'єкти на території Івано-Франківської, Тернопільської та Чернівецької областей.

Експедиція засобами водного походу I категорії складності була здійснена для оцінки сучасного стану видового різноманіття папоротей, вікових і рідкісних дерев прибережної частини річки Дністер в районі Національного природного парку «Дністровський каньйон». Зібрані та опрацьовані юними дослідниками матеріали розміщені на сайті Національної мережі інформації з біорізноманіття ukrbn.com та можуть

бути використані при підготовці занять гуртків з географічного і екологічного краєзнавства.

Опис фізико-географічної характеристики та екологічного стану річки Березанки на території Миколаївської області, представлений у звіті з географічного краєзнавства експедиційної групи Миколаївського обласного центру туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді «Березанка – річка степова» (кер. Овсяннікова О.В.).

Експедиція проведена в рамках пішохідного походу III ступеню складності територією Миколаївського і Березанського районів. Згідно з поставленими завданнями Миколаївського обласного центру туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді юними краєзнавцями здійснено опис та нанесено на карту вапнякові відслонення вздовж маршруту, зібрано матеріали для поповнення колекції вапняків та скам'янілостей.

Матеріали краєзнавчого дослідження використані учасниками експедиційної групи у підготовці доповіді «Рукотворне диво південного степу (дослідження річки Березанка (Березань))» на IX Всеукраїнській краєзнавчій конференції «Мій рідний край, моя земля очима сучасників».

Результати експедиції мають теоретичне та практичне значення для використання в закладах освіти на уроках географії, факультативних заняттях з географії рідного краю, під час проведення тематичних екологічних заходів.

Варто відзначити звіт з історичного краєзнавства експедиційної групи ЗОШ I – III ст. № 104 м. Харкова «Захисні споруди Слобожанщини» (кер. Веріженко О.С.). Юними краєзнавцями розроблений пішохідний маршрут I ступеня складності з метою дослідження залишків оборонних споруд, так званої «Нової Лінії», що захищала територію Харківського козачого полку від кочових татарських спільнот і вивчення історії дерев'яного храму в селищі Ков'яги Валківського району Харківської області. Учасниками експедиції під час пішохідного походу проведено обстеження оборонних споруд «Нової Лінії» і дерев'яного храму в селищі Ков'яги та здійснено розробку краєзнавчого маршруту, який охоплює об'єкти історико-культурної спадщини навколо так званого Муравського шляху.

Результати дослідження преображенських крейдяних печер, що знаходяться поблизу села Преображенне Сватівського району Луганської області, представлено у звіті з історичного краєзнавства експедиційної групи Луганського обласного центру дитячо-юнацького туризму і краєзнавства «Преображенські крейдяні печери» (кер. Вертеленко О.Г.). Туристсько-краєзнавча експедиція проведена в рамках велосипедного походу III ступеню складності по території Сватівського і Кремінського районів.

Юними туристами-краєзнавцями в районі проходження маршруту проведено обстеження комплексу підземних споруд, що створений у XVII столітті місцевими жителями для захисту від нападу ворогів та здійснення богослужіння. Матеріали експедиції підготовлено для використання в роботі громади Сватівського району у створенні на базі преображенських крейдяних печер археологічно-архітектурного туристичного комплексу «Печерний монастир».

Водночас аналіз матеріалів, поданих на II тур Конкурсу, свідчить про наявність окремих недоліків щодо оформлення маршрутної документації та викладення змісту про туристсько-краєзнавчу експедицію і проходження маршруту, а саме:

- відсутність висновків щодо обґрунтування теми дослідження і рекомендацій щодо продовження її розробки;
- відсутність документального підтвердження про проходження маршруту та пересування експедиційної групи в районі експедиції;
- відсутність підтвердження результатів краєзнавчо-дослідницької роботи та проходження важливих ділянок маршруту у фотоматеріалах;
- недостатнє відображення у звітах інформації щодо популяризації результатів туристсько-краєзнавчої експедиції у закладах освіти і засобах масової інформації;
- недотримання правил техніки безпеки і порушення правил дорожнього руху під час проходження експедиційною групою маршруту;
 - не повне оформлення звіту щодо опису проведених краєзнавчих досліджень;
 - відсутність у маршрутній документації результатів заліку маршрутно-кваліфікаційної комісії;
 - відсутність у маршрутному листі даних про загальний кілометраж походу;
 - у спортивно-туристській частині звіту висновки та рекомендації сформульовані загальними фразами.

Разом з тим, результати оцінювання конкурсних робіт свідчать, що обласні центри туризму і краєзнавства учнівської молоді, станції юних туристів та заклади загальної середньої освіти мають значні можливості для активізації експедиційних форм краєзнавчої роботи з формування в учнів умінь та навичок польових експедиційних досліджень у вивченні природного довкілля рідного краю, історичної та культурної спадщини українського народу.

Завідувач відділу краєзнавства та
наукових досліджень учнів

Майдебуря Н.П.